

Nektarodárné porosty a udržitelný rozvoj zemědělství

TÉMA UDRŽITELNÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ DNES REZONUJE V MÉDIÍCH A POUTÁ POZORNOST VEŘEJNOSTI. SPOLEČNOST BASF SE K TÉTO MYŠLENCE HLÁSÍ ORGANIZOVÁNÍM VÝZKUMNÝCH ČINNOSTÍ PRO PODPORU ZAVÁDĚNÍ RŮZNÝCH FOREM ROZVOJE BIODIVERZITY V ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINĚ. VYLADIT VZTAH MEZI INTENZIVNÍM OBHOSPODAŘOVÁNÍM PŮDY, NUTNÝM PRO VÝŽIVU OBYVATEL, PŘI ZACHOVÁNÍ ŠIROKÉHO ROZSAHU A PESTROSTI ŽIVOTNÍCH FOREM V ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINĚ JE NÁROČNÝM ÚKOLEM.

Včela medonosná na jeteli lučním.

Včela medonosná na svazence.

Včela medonosná na úročníku.

Čmelák zemní na viřenci.

Farma v Lukavci na Vysočině součástí evropského projektu

Začátkem léta se v Lukavci u Pacova na rodinné farmě Václava Velety, která je od loňského roku součástí evropského sdružení farem „BASF Farm Network“, konal tzv. polní den.

Jak zmínila ředitelka českého a slovenského zastoupení BASF AGRO Susann Kluge, úkolem této sítě je v rámci vzájemné spolupráce prezentovat formy udržitelného hospodaření dalším zemědělcům z pohledu vlastní praxe. Ing. Eva Smetanová a Daniel Nerad, Ph.D., z BASF AGRO následně představili vlastní řešitelský tým a historii projektu na podporu biodiverzity v ČR, která byla na základě víceletých sledování demonstračních porostů završena sumarizací zkušeností v praktické příručce pro pěstitele „Nektarodárné porosty pro praxi“. Logickým krokem vpřed bylo setkání na půdě skutečné farmy.

Rodinná farma Veletových se zabývá klasickou rostlinnou a živočišnou výrobou, pokračuje však také v tradici polního pokusnictví zdejší zkušební stanice, kde Václav Veleta působil a poté ji i převzal. Proto padl výběr na zdejší hospodářství, které je schopno zajistit též polní prezentaci výsledků své práce. Navíc Veletovi sami s myšlenkou udržitelného hospodaření souzní a prosazují ji na vlastních pozemcích. V. Veleta je také včelařem, proto význam nektarodárných biopásů (agroenvi), či jiných kvetoucích směsí setých na plochy využitelné pro pěstování zemědělských plodin, které jsou uplatnitelné v rámci greeningu na souvraticích, úhorových polích a dalších typech ploch v ekologickém zájmu, plně podporuje. V Lukavci bylo vyseto celkem 10 různých druhů směsek či samostatných plodin vhodných pro biopásy a kvetoucí porosty uplatnitelné v greeningu.

Prezentace nektarodárných porostů na živo

Odbornou duší celého projektu je doktorandka České zemědělské univerzity Ing. Anna Šrámková, která se spolu s Kamilem Holým, Ph.D., z Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i., a Karlem Vejražkou, Ph.D., z Výzkumného ústavu pícninářského, spol. s r. o., v Troubsku ujala provedení účastníků setkání po parcelkách s vysetými jednotlivými typy a druhy nektarodárných porostů, jež byly v této době v květu a plně života, což vhodně dokreslovalo poslání polního setkání i celého projektu.

Kvetoucí směsi, které lze na orné půdě založit v rámci dobrovolných dotačních titulů nektarodárný a krmný biopás (v rámci agroenvironmentálních a klimatických operací, čili mimo greening) nebo v rámci povinných greeningových ploch v ekologickém zájmu, mají velký význam pro současné intenzivní zemědělství,

kde se preferencí monokultur vytrácí prostor pro dříve přirozené se vyskytující druhy bylin, přičemž s úbytkem takových míst klesají možnosti potravy a úkrytu pro hmyz. Opylovatelé včetně včely medonosné ztrácejí dlouhodobou pastvu, která se zužuje pouze na krátká období květu řepky a ovocných stromů. To pak způsobuje stresové chování tohoto hmyzu, vedoucí ke snížené odolnosti k chorobám a parazitům. Vznik nektarodárných porostů nepřináší kladné dopady pouze na zvýšení počtu opylovatelů, ale také na rozvoj populací hmyzích predátorů polních škůdců. Zvyšuje se tedy výskyt sluněček, zlatooček, pestřenek, které jsou například predátory mšic. Zakládáním těchto porostů proto pomáháme přirozené regulaci škůdců kulturních plodin.

Kromě výše uvedeného významu zhodnocují tyto porosty plochy bez dostatečné produkční

kvality. Kvetoucí směsi zpravidla obsahují jeteleoviny, které obohacují půdu o dusík a propyčují ji.

Do třetice je potřeba připomenout, že zakládání biopásů není pro zemědělské podniky ani ekonomicky ztrátové. Biopásy jsou v rámci tzv. agroenvironmentálních a klimatických operací dotovány, a to roční částkou ve výši 15 969 Kč/ha pro nektarodárné biopásy a 18 104 Kč/ha pro krmné biopásy určené zvěři, ptactvu a hmyzu. Pro zvýšení atraktivit pro opylovatelé je žádoucí zahrnout do směsi svazenku, případně jiné medonosné druhy. Ing. Anna Šrámková uvedla, že z kalkulací nákladů na několika vybraných podnicích vychází u obou dotačních titulů průměrný roční zůstatek z dotace okolo 10 000 Kč/ha, což významně nahrazuje zisk z jiné plodiny, a to bez započtení dalších výše uvedených pozitivních přínosů.

V dalším programu jsem z pozice včelaře a pracovníka v oboru precizních systémů zemědělství zdůraznil důležitost vztahu intenzivního zemědělství a chovu včel. Upozornil jsem na potřebu přímé komunikace mezi včelaři a zemědělci, neboť jedině tak lze zajistit oboustranně prospěšnou existenci těchto dvou stran hospodaření v přírodě. Prostě dodržování předpisů, byť nutné a nezbytné, nemusí však vždy vést k úspěchu. Zároveň jsem vyzval zemědělské podniky, aby se zapojily do chovu včel, což už se mnohde děje.

Závěr polního dne

Na závěr lukaveckého setkání zemědělců a odborníků vyjádřili svou další podporu výzkumu a rozvoji forem koexistence intenzivního zemědělství a udržitelného hospodaření ředitelka

BASF AGRO ČR/SR Susann Kluge a Bertrand Debret. Ten v minulosti vedl ve Francii oddělení udržitelného rozvoje a nyní má na starosti střední a východní Evropu. Přítomné seznámil s celou ucelenou evropskou sítí prezentačních farem, neboť udržitelnost zemědělství je záležitostí celé Evropy, společnost BASF nevyjímajíc.

Setkání přineslo zemědělcům inspiraci pro další konání a hlavně vyslalo signál všem příznivcům moderního zemědělství, že je lze provozovat odpovědně a mít přitom dobrý pocit z dosažených výnosů i přínosů pro přírodu.

Praktická péče o biopásy

Pro nektarodárné biopásy, které mají pro včelaře ze zmíněných opatření největší možný přínos, stanovuje legislativa jasné podmínky, které musí zemědělec respektovat, chce-li žádat o dotace. Zařazení do dotačního titulu je vždy na dobu pěti let, během nichž pěstitel dvakrát zakládá biopásy s definovanou směsí. Tyto víceleté porosty se sejí na jaře a již od června mohou kvést svazenkou, hořčicí a pohankou. Po odkvětu těchto jednoletých rostlin je žádoucí biopásy během července posekat. Ideální je část biopásů posekat v jednom termínu a zbytek s odstupem zhruba 3 týdnů k zajištění stálého kvetení. Toto řešení je však finančně a organizačně náročnější. Uvedená metodika umožní obnovené kvetení biopásů od září až do zimy, kdy jetele poskytnou včelám cenné zásoby na zimování. Stejný režim seče se doporučuje i v dalších letech vegetace biopásů, kdy v nich převažují nektarodárné jeteleoviny, jako jsou komonice lékařská, jetel luční a zvrhlý.

VÁCLAV JIRKA, ANNA ŠRÁMKOVÁ

Na pozemku byly vysety různé druhy směsí pro nektarodárné porosty, které v červnu kypěly hmyzím životem.

Na polních dnech pořádaných BASF výklad doplňují posteru.

Do Lukavce zavítal Bertrand Debret, zodpovědný ve firmě BASF za projekty udržitelného rozvoje ve střední a východní Evropě.